

**КООПЕРАТИВНОТО УЧЕНЕ И ФОРМИРАНЕТО НА СОЦИАЛНИ
УМЕНИЯ, КАТО НАЧИН НА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ
МУЛТИКУЛТУРНА СРЕДА ОТ НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ**

Ваня Димитрова Кондева¹

Елена Евгениева Андонова²

ОУ „Христо Ботев“, гр. Поморие¹

ОУ „Христо Ботев“, гр. Поморие²

**COOPERATIVE STUDYING AND FORMATION OF SOCIAL SKILLS
AS A MEANS OF
INCLUSION OF PUPILS FROM A MULTICULTURAL
ENVIRONMENT AT PRIMARY SCHOOL AGE**

Vanya Dimitrova Kondeva¹

Elena Evgenieva Andonova²

Primary school “Hristo Botev”- Pomorie¹

Primary school “Hristo Botev”- Pomorie¹

***Abstract:** The development of social skills is a precondition for the building of a socially acceptable behaviour which is a means of successful integration of bilingual pupils in the modern world.*

The report focuses on the cooperative studying and the development of social skills as a way of the inclusion of bilingual pupils in primary school age. The difficulties the children face in their social interaction are analysed as well as the methods and ways which facilitate their integration. The report provides proof of the necessity for the use of cooperative studying not only as a means of getting academic achievements but also as a means of successful adaptation. It also suggests developed models for successful inclusion of the pupils in their school life..

***Key words:** Cooperative studying, social skills, inclusion, multicultural environment*

Въведение

Приобщаването се явява една от водещите тенденции на съвременния етап от развитието на образователната система.

В България темата за приобщаващо образование е актуална от около петнадесет години. Дефиницията, която Законът за предучилищното и училищното образование дава е: „Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на

индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността”[4].

Особеностите на средата, в която едно дете расте и впоследствие се социализира с нея, неминуемо оказват влияние върху него и на по – късен етап от живота му . Децата с различна етническа принадлежност през различни стадии от своя живот, при преминаването на една култура към друга изпитват значителни проблеми в лексиката Това е породено от обкръжаващата ги среда.

Съществен момент от работата с деца от различни етноси е взаимодействието в ситуация на общуването. Много често тези деца постъпват в училище без изградени социални умения . Кооперативното учене спомага за по – лесното адаптиране и приобщаване на учениците към училищния живот. Значителен принос за изясняване на ефективността от кооперативното обучение допринасят У. Деймън и Е. Фелпс. Според авторите промените в мотивацията за учене е вследствие на определени форми на кооперативно учене. Учебните задачи, които се поставят в условия на кооперативно обучение, повишават познавателни способности на учениците, както и тяхната мотивация и активност в учебния процес [1].

Методология

Практиките, които използваме за кооперативно учене и формиране на социални умения, като начин за приобщаване на ученици билингви са следните:

- Работа в екип и кооперативно учене с ученици с различни възможности, възраст и умения.
- Работа с дигитални устройства и приложения.
- Организиране на групи с конкретна цел, чрез които учениците се учат да работят в екип, да си помагат и подкрепят взаимно.

Резултат

Прилагането на гореизброените методи води до:

- Кооперативното учене дава възможност на учениците да се сближат, да научат да си сътрудничат, да избягват самоцелните критики и да се уважават взаимно като личности. Работата в малка група улеснява изграждането на здрави екипи и поражда атмосфера на доверие, чувство на принадлежност към общността и толерантност към различията, създава се положителен климат чрез включване, споделяне и заинтересованост. Учениците придобиват нови умения учейки се чрез непринудено подражание. Създава се благоприятна среда за общуване между тях. Спонтанно учене на правила, норми и социализация.
- Работата с различни дигитални приложения и устройства, води до повишаване самооценката на учениците, интерес и мотивация към учебния процес, ефективно развиване на социалните умения на учениците
- Активно включване на учениците в училищния живот чрез различни инициативи, които създават чувство за общност. Ученето в по-малки групи дава възможност на всяко дете да се изяви.

Дискусия

Базовите социални умения се формират в семейството, от моделите на поведение на значимите възрастни. По-късно връстниците допълват картината на социалния свят в детските представи. Идва ред на началното училище, където учениците се сблъскват с различен социален опит. Така наречените „начални социални умения” са уменията от които се нуждаем в контактите си с другите хора. Социалните умения са предпоставка за изграждане на социално приемлив стил на поведение. Ранното формиране на ефективни социални умения гарантира гъвкавост в междуличностните взаимоотношения и използването на себепостояващ стил на поведение [3].

Идеята за развитие на детската личност в условията на съвместна дейност е подкрепяна и от Пиаже. Според автора езикът, ценностите, правилата и знаковите системи могат да бъдат усвоени само при взаимодействие с други хора. Социалното взаимодействие е важно и за логико-математическата мисъл, за липсата на егоцентрични представи на децата и за осигуряване на обратна връзка по отношение на обосноваването на логическите конструкции на децата [1].

В нашето училище за 80% от учениците българският език не е майчин. Това е предпоставка за трудности в обучението. Повечето от тях постъпват в първи клас без да са посещавали детска градина, нямат изградени социални умения и изпитват затруднения да участват активно в училищния живот. Това създава пречки за успешното им приобщаване, не само в училище, но като цяло и по нататък в живота.

Идеята за групите, с които работим възникна поради големия брой деца, които имаха нужда от подкрепа. Академичните постижения не са фокуса на нашите групи, те са вследствие от уменията, които децата придобиват. Броя на учениците в тях е не повече от 5. Групите са разнородни, не само по възраст, но в тях участват и деца с различни възможности. По този начин всяко от тях дава своя принос, както за своето лично научаване, така и на останалите членове от групата. Позитивите на кооперативното учене са, че отделните членове на групата заемат различни роли и си споделят задачите. Социалните умения биват непрестанно упражнявани и съзнателно доразвивани.

Теорията за социалното взаимодействие най-добре изяснява механизмите на кооперативното обучение. Според нея учениците си помагат, защото интересът е насочен главно към самата група. Перспективата на социално взаимодействие изтъква необходимостта от създаване на екипи за кооперативно обучение, а също така и стимулиране на самооценяването, вместо използването на външни стимули. Според този подход, ефектите от кооперативното обучение се осъществяват с помощта на сплотеността на групата.

Като пример за кооперативно учене можем да дадем участието ни в международна обмяна на практики „Тетрадка за приятелство”. Тази практика създава приобщаващо пространство в образователни институции, защото всеки един от участниците трябва да представи града, училището, себе си и екипа по най-добрият начин. Партньорът ни в тази обмяна беше училище от гр. Перм Русия. Задачите, които дадохме на нашите ученици бяха свързани с търсене на информация и подходящи снимки, които съвместно с родителите си трябваше да обсъдят и да представят. Партньорството ни се състоеше в това да разменяме идеи за решаване на различни казуси, като съответно и ние получавахме същото от тях. Тази дейност помогна на учениците да изградят чувство за принадлежност в групата, честни взаимоотношения,

спонтанно да изразяват емоциите си, да развиват умения за анализ на собственото поведение и това на другите.

Като иновация за формиране на социални умения използваме и кооперативни дигитални игри. Тяхната основна педагогическа цел е да подпомогнат развитието на качества, като емпатия толерантност, активно слушане, колективно решаване на проблеми и др. Това се случва, като децата играят в отбори и решават задачи изискващи сътрудничество. По този начин се дава възможност на всеки един от учениците да се изяви в малка група и да изгради самочувствие. Засилва се мотивацията за успех и за собствен принос към него.

Честа практика в нашата работа е включване на учениците в благотворителни каузи, различни тематични дни и конкурси. По този начин те се учат да работят в екип, да си помагат и да се подкрепят взаимно. Общуването води до съществени моменти в мотивационната, интелектуалната, волевата и емоционалните сфери.

Заклучение

Научните изследвания в педагогическата теория и практика извеждат на преден план значението на кооперативното обучение, което оказва влияние върху качеството на учебния процес. Като обобщение може да се каже, че кооперативното учене и формирането на социални умения, като начин на приобщаване, дават нов облик на традиционното обучение. Приобщаващото образование позволява на децата от мултикултурна среда да се интегрират в съвременния свят. Това се явява важен фактор за формиране на личности с добре развити познавателни интереси и потребности, с готовност за осъществяване на сътрудничество и взаимодействие. Развитието на когнитивните умения, креативни възможности, нравствено социални ориентации в учебния процес, придобива други измерения чрез разгръщане на знания и умения, желания и способности в процес на съвместна дейност.

Литература:

- [1] Damon, W., Phelps, E. Critical distinction among three approaches to peer education . International Journal of Education research,13(1),1998, pp-9-19
- [2] Crinon, J. La pedagogie cooperative. Cahiers pedagogique,1996, pp.347
- [3] Митева П. Как да формираме социални умения у малките ученици,2004, ИК М - 8-М, ISBN 954-8177-37-4. p.11-13
- [4] Наредба за приобщаващото образование. Обн., ДВ, бр. 79 от 12.10.2015г., в сила от 1,08,2018. ЗПУО, Допълнителни разпоредби, ал. 1, чл. 22.

За контакт с авторите:

Ваня Димитрова Кондева

e-mail: kondevav@yahoo.com

Елена Евгениева Андонова

e-mail: e_andonova@abv.bg